

Pozoruhodné historické změny v Tibetu

Tibet se nalézá na čínském jihozápadě, po staletí je součástí čínského území, uvádí materiál čínského velvyslanectví poskytnutý redakci. Tuto oblast pokrývají krásné řeky i hory, zdejší přírodní scenérie připomínají svět pohádek.

Prostí Tibetané, kteří tuto oblast obývají, vytvořili bohatou a krásnou kulturu s ojedinělými národnostními zvyky, budovali buddhistické kláštery. Palác Potála, postavený v 7. Století, se tyčí na vrcholku Červené hory v hlavním městě Lhase, je jedním ze symbolů Tibetu, jenž pozorujeme tisíciletí změn, je nejen svědkem historického pokroku Tibetu, ale i svědkem jeho současnosti.

V 7. století byl Tibet sjednocen vládcem Songtsänem Gampem, který založil království Tubo. Sňatkem navázal pevné vztahy a úzké ekonomické, náboženské a kulturní kontakty s dynastií Tang. Krásný příběh o sňatku Songtsäna Gampa a tangské princezny Wencheng čtou Tibetané i Chanové s obdivem dodnes.

Správa od 13. století

V polovině 13. století se dostal Tibet oficiálně pod administrativní správu ústřední vlády dynastie Jüan. Ústřední vláda zde ustavila úřad, pod jehož přímou správu spadaly vojenské a politické záležitosti tibetské oblasti, jmenování úředníků, vysílání vojáků, zakládání poštovních stanic, kontrola pobytu, vybírání daní atd. Za dynastie Ming následovala tehdejší vláda ve správě Tibetu prakticky vzor dynastie Jüan, císařským ediktem postupně ustanovila tři nejvyšší náboženské představitele a ostatní církevní hodnostáře, a zaručila tak klid v Tibetu.

Ústřední vláda dynastie Čching posílila místní správu Tibetu. V letech 1653 a 1713 jmenoval čchingský císař 5. dalajlamu a 5. pančen erdeniho, udělil jim zlaté pečeti a pověřovací listiny, a oficiálně tak určil jejich tituly a politickou a náboženskou pozici v Tibetu. Od té doby tituly dalajlamy a pančen erdeniho byly vždy potvrzovány ústřední vládou, což se stalo historickým pravidlem, kdy reinkarnace obou lamů musela být schválena a potvrzena ústřední vládou. Vláda dynastie Čching ustanovila v roce 1727 v Tibetu funkci ministra, který zde jako zástupce ústřední vlády dohlížel na místní administrativní záležitosti. V roce 1793 pak vydala »29 císařských nařízení o správě Tibetu«, díky nimž byla v Tibetu jasně stanovena kritéria politická, finanční, vojenská i náboženská.

Přestože v první polovině 20. století zažila Čína mnoho cizích vpádů a zahlcovaly ji vnitřní války, udržovala čínská ústřední vláda vždy nad Tibetem efektivní administrativní správu. Současný 14. dalajlama, žijící v exilu, byl ustaven do své pozice v roce 1940 po schválení tehdejší čínskou ústřední vládou.

Otroctví většiny obyvatel

Před demokratickými reformami v roce 1959 existovala v Tibetu po dlouhou dobu feudální otrokářská společnost, ve které byly propojeny politická a náboženská moc a vládnoucí vrstvu tvořilo mnišstvo a aristokracie. Tato společnost byla ještě temnější a krutější než evropské nevolnictví ve středověku. Dalajlama, jakožto vůdce tibetského buddhismu, byl zároveň také nejvyšším představitelem místní tibetské vlády a soustřeďoval tak ve své osobě moc politickou i náboženskou. »Tři velké vládnoucí vrstvy« - tedy úřednictvo, aristokracie a vrchní vrstva klášterních mnichů, tvořily

dohromady pouhých pět procent obyvatel -, ale byly vlastníky téměř veškeré orné půdy, pastvin, lesů a většiny výrobního materiálu v Tibetu. Naopak - pachtýři a nevolníci, kteří tvořili 95 % obyvatel Tibetu, patřili do spodních vrstev společnosti, nevlastnili žádné výrobní materiály a neměli ani osobní svobodu. Otrokáři považovali nevolníky za svůj osobní majetek, se kterým mohli volně zacházet. Prodávali je, přemisťovali, věnovali, zastavovali či vyměňovali. Podle statistik vlastnil před demokratickými reformami dalajlama a jeho klan v Tibetu 27 panství, 30 pastvin a více než šest tisíc pachtýřů a nevolníků. Každým rokem ždímal z nevolníků a pachtýřů více než 462 000 kilogramů obilovin a velké množství stříbra.

Ve starých tibetských zákonících (Zákoník třinácti bodů a Zákoník šestnácti bodů) byli lidé rozděleni do tří vrstev a celkem devíti stupňů, jež jasně určily jejich nerovné právní postavení. V zákoně bylo jasně stanoveno, že do horních vrstev spadali např. královští princové či velcí živoucí buddhové, cena jejich života se vyvažovala zlatem podle váhy jejich těla. Naopak do nejspodnějších vrstev spadali řezníci, lovci, řemeslníci a také ženy, jejichž život měl cenu pouhého jednoho kusu provazu.

Pachtýři museli vykonávat těžkou robotu, byli vykořisťováni vysokými úroky, trpěli chudobou a nemocemi, žili prakticky na hraně života a smrti. Na jihovýchod od paláce Potála, jižně od paláce Džókhang, existoval po dlouhou dobu »žebrácký kmen«. Počet těchto žebráků dosahoval až pěti tisíc lidí, což v tehdejší Lhase představovalo desetinu její populace. Místní vláda starého Tibetu zde ustanovila soud a vězení, které byly vybudovány také ve velkých kláštorech. Navíc církevní a světské hodnostáři mohli vlastnit soukromé věznice. Tresty byly velice barbarské a kruté, patřilo mezi ně například vydlobávání očí, sekání rukou, uřezávání nohou, sdírávání kůže, natahování končetin či vhadzování do vody.

Pod palácem Potála existovala jáma, jež sloužila jako podzemní vězení pro rebelující obyvatele. Lidově jí říkali »štíří jáma«, neboť se v ní hemžilo nesčetné množství štírů. Po člověku, jenž byl do jámy vhozen, začali ihned lézt jedovatí štíři, takže byl zanedlouho zaživa ubodán k smrti.

Zrod nové Číny znamenal pro Tibetany vysvobození. V roce 1951 podepsala ústřední lidová vláda s místní tibetskou vládou v Pekingu v rámci Dohody o sedmnácti bodech, bylo vyhlášeno mírové osvobození Tibetu. Dohoda o sedmnácti bodech jasně určila důležitost reformy tibetského sociálního a politického systému. Vzhledem k tehdejší situaci v Tibetu postupovala ústřední vláda s velkou trpělivostí, avšak tibetská reakční klika horní vrstvy, v čele se 14. Dalajlamou, nedbala na rostoucí reformní požadavky obyvatel Tibetu a 10. března 1959 vyvolala ozbrojený puč, který měl za cíl rozdělit zemi. Ústřední vláda se proto okamžitě rozhodla zdolat puč a současně uskutečnit demokratické reformy, aby se tisíce pachtýřů a nevolníků zbavily pout feudálního otrokářství, stali se skutečnými vlastníky půdy a pány svého osudu. V roce 1965 byla založena Tibetská autonomní oblast, Tibet udělal historický skok od feudálního otrokářství k socialismu. 19. ledna 2009 bylo na druhém zasedání 9. shromáždění lidových zástupců v autonomní oblasti Tibet stanoveno, že 28. březen bude památným dnem osvobození milionu tibetských pachtýřů a nevolníků.

Půl století demokratických reforem

Během půl století demokratických reforem, a především pak za posledních třicet let politiky reforem a otevírání se světu, bylo dosaženo velkých úspěchů v moderní výstavbě Tibetu, a to díky zájmu

ústřední vlády, podpory celé země i společným úsilím všech národností obývajících Tibet. Tibetská společnost zaznamenala převratné změny, osud obyvatel Tibetu se historicky změnil.

Hospodářství starého Tibetu bylo velice zaostalé, neexistoval zde průmysl, pouze pastevectví a v malé míře zemědělství a řemeslná výroba. Od počátku 50. let minulého století poskytl stát tibetské ekonomice zvláštní podporu, do Tibetu bylo posláno velké množství peněz a materiálu. Od 80. let se tato speciální podpora postupně posilovala, ústřední vláda každým rokem dodávala do Tibetu miliardu jüanů (podle současného kurzu přibližně 150 milionů dolarů), v zemědělských a pasteveckých oblastech vláda zavedla politiku, díky níž se »půda vrátila rodinám k jejich vlastnímu využití« a »dobytek byl navrácen pastevcům do jejich vlastní správy«. Byla také zrušena zemědělská daň. Tyto politické kroky inspirovaly tibetský lid k rozvoji. V současné době žije tibetská společnost v podstatě v relativní prosperitě, v roce 2009 činil růst HDP v Tibetu 12,1 %, průměrný čistý příjem tibetských rolníků a pastevců se zvýšil o 13 %.

Doprava byla ve starém Tibetu velice zaostalá, před mírovým osvobozením neexistovaly v Tibetu silnice. V roce 1954 byly zprovozněny dvě silnice, jež spojují Tibet s provinciemi Sichuan a Qinghai, jejich celková délka dosáhla 4360 km. Tím byla zahájena moderní doprava v Tibetu. V roce 1956 byl prolomen »zakázaný vzdušný prostor« a zprovozněno letiště ve Lhasě. V roce 1977 byl vybudován ropovod spojující Geermu s Lhasou. V roce 2006 byla zprovozněna Qinghaisko-tibetská železnice. Moderní dopravní přeprava tak nahradila tisíciletí používaný zaostalý způsob dopravy založený na úzkých horských cestách, lanech a tažném dobytku. Do konce roku 2009 byly vytvořeny silniční komunikace v 98 % okresů a 80 % administrativních vesnicích.

Vzdělání se výrazně zdokonaluje, ve starém Tibetu neexistovala jediná škola v moderním smyslu slova. Negratnost mladých lidí dosahovala až 95 %. V současné době byl v Tibetu prakticky vytvořen mnohohrstevný národnostní vzdělávací systém, který v sobě obsahuje předškolní vzdělávání, vzdělání v základních, středních, vyšších i učňovských školách. Jeho součástí je i vzdělávání dospělých a speciální vzdělávání. V Tibetu bylo zřízeno více než tisíc škol různého typu, školy navštěvuje více než 540 000 studentů, docházka žáků věkově vhodných pro nástup do škol dosáhla 98,5 %, v podstatě se podařilo v každém okrese vybudovat střední školu, v místech pak základní školu.

Rozvíjí se i tradiční medicína

Ve starém Tibetu hledali zdejší obyvatelé pomoc při léčení nemocí ve staré tibetské medicíně, avšak vzhledem k omezenému vývoji společnosti se tibetská medicína vyvíjela velice pomalu. V současné době se v Tibetu nachází více než 1300 zdravotnických či hygienických zařízení, k dispozici je více než sedm tisíc lůžek, v oblasti hygieny pracuje více než deset tisíc lidí, počet lůžek a zdravotnického personálu na 1000 obyvatel převyšuje celostátní průměr. Tibetské medicíně, jakožto jedné z tradičních léčebných metod, je přikládán velký význam, byl vybudován, kromě autonomní nemocnice tibetské medicíny a šesti podobných nemocnic místního charakteru, i institut pro studium tibetské medicíny a její výzkumný ústav, vláda podporuje tvorbu studií o staré tibetské medicíně, pomáhá odborníkům tibetské medicíny předávat jejich cenné zkušenosti. Současně s tím vědci, zkoumající tibetskou medicínu, přiřazují více než tisícovce léků názvy rostlin, které byly základem složení léků, jejich léčebné schopnosti, použití a další vědecké analýzy, aby léčiva tibetské medicíny odpovídala normě a vědeckým potřebám.

Před mírovým osvobozením byla zdejší věda velice zaostalá, neexistoval zde žádný moderní vědeckotechnický výzkumný institut, byla zde pouze necelá stovka vědců, kteří se zabývali tibetskou medicínou či astronomií. V současné době se zde nachází více než 40 samostatných vědeckých výzkumných institutů, více než 140 různých vědecko-technických zařízení pro zemědělství a pastevectví, počet odborných pracovníků různých oborů se blíží 50 000. Vědeckotechnické výsledky tibetského průmyslu jsou vynikající, vědecko-technické projekty v rámci zemědělství a pastevectví dosáhly bohatých výsledků, transformace vědecko-technických výsledků v zemědělství dosáhly nového pokroku, přínos vědy a technologie ekonomickému růstu v zemědělství a pastevectví dosáhl 36 %, přínos ekonomickému růstu přesáhl 30 %.

Tibetská tradiční kultura je krásná, stát si váží prací spojených s vědeckými přístupy k záchraně, předávání a povznesení tradiční národní kultury. Od 80. let minulého století věnuje stát každým rokem zvláštní částky ve zlatě a stříbře na restaurování a ochranu významných kulturních památek. Palác Potála, jakožto i palác Džókhang a další památky, jsou zapsány na seznamu světových kulturních památek UNESCO. Je ochraňována náboženská svoboda místních obyvatel, pro uspokojení potřeb lidu, souvisejících s jeho náboženstvím, věnuje stát velké množství financí na opravu různých míst s náboženským významem.

Lidská civilizace je jako řeka, od chvíle, kdy začne pramenit, se začíná rozrůstat a zároveň i ztrácet. Tibet je také takový, dnes při výrazném vzestupu cizích kultur i moderní civilizace začínají lidé zcela novým myšlenkovým přístupem pohlížet na svět, ve kterém žijeme. Tibet plně využívá úspěchů, kterých moderní civilizace dosáhla a posiluje taktéž ochranu své krásné tradiční kultury. Vláda vydala řadu nařízení na ochranu kulturních památek, každým rokem během Tibetského kulturního týdne představuje světu krásu tibetské kultury, v různých oblastech Tibetu se oslavují svátky, jejichž cílem je rozvíjet a povzbudit tradiční tibetskou kulturu. Nebývale se rozvíjí tibetská medicína, podařilo se zachránit lidovou kulturu, společnost vybízí občany, aby slavili své tradiční svátky tradičními způsoby, některé důležité tradiční svátky jsou vládou vyhlášeny za dny pracovního klidu. Vybudování speciálních studijních vědeckých a ochranných institucí umožňuje komplexní studium tibetské kultury a její plné rozvinutí. V současné tibetské společnosti mají své místo jak tradiční kultura, tak také moderní kultura i současná móda. Tibeťané jsou národem přátelským a vstřícným, v roce 2009 navštívilo Tibet téměř 5,56 milionu turistů. Doufáme, že bude mít mnohem více Čechů možnost Tibet navštívit, uzavírá materiál čínského velvyslanectví.

(mezititulky redakce)

18. března 2010, (za)